

PLÁNOVÁNÍ ČINNOSTI DĚLOSTŘELECTVA ZA PALEBNÉ PŘÍPRAVY

V poslední době věnujeme značnou pozornost ve všech dělostřeleckých, ale i vševojskových štábech otázkám plánování a řízení palebné přípravy útoku. Podle předpisu Dě1-1-1 je palebná příprava určena k umlčení a ničení nepřítelů, který nebyl zasažen jadernými zbraněmi na předním okraji a v taktické hloubce, před přechodem vojsk do útoku. Při vedení boje bez použití jaderných zbraní pochopitelně význam palebné přípravy ještě vzrůstá.

Při řešení všech otázek plánování a řízení činnosti dělostřelectva za palebné přípravy můžeme čerpat z bohatých zkušeností Sovětské armády za Velké vlastenecké války. Tyto zkušenosti jsou i v soudobých podmínkách základní. Podstatné změny, které do všech oblastí ozbrojeného zápasu přineslo zavedení jaderných zbraní, musí se odrazit i v činnosti dělostřelectva.

Změnil se charakter obrany nepřítelů, sestava vojsk v obraně i charakter jednotlivých cílů jako objektů dělostřelecké palby. Došlo k zásadním změnám i ve způsobech útoku vševojskových útvarů a svazků, které výrazně ovlivňují i činnost dělostřelectva. Změnila se výzbroj, organizace a tím i počty dělostřelectva, které použijeme za palebné přípravy. Tím došlo i ke změnám v množství munice, kterou pro tento úkol vydělujeme.

Všechny tyto změny se musí projevit jak v plánování, tak ve vlastní palebné přípravě útoku.

Vliv charakteru obrany nepřítelů, charakteru a množství cílů

Ohnisková obrana se značnými mezerami mezi jednotlivými opěrnými body, značný počet jednotlivých cílů mimo opěrné body, nestejně hustota cílů a jejich zvýšená odolnost vyžaduje daleko pečlivější plánování jak průzkumu a upřesnění cílů, tak i paleb na ně.

Ne všechny opěrné body čt můžeme zahrnout vždy do oddílových úseků palby, v nichž je palba rovnoměrně rozdělena, což bylo typické pro lineární obranu. Z toho vznikají první obtíže při konkrétním plánování paleb. Při do držení oddílových úseků palby (oddíl jako základní střelecká jednotka) a při maximálním úseku jednoho oddílu 600×400—500 m nebude pokryt palbou jed-

ného oddílu celý opěrný bod čety. Rozdělením oddílového úseku palby na baterijní úseky, které by obsáhly jednotlivé úseky družstev, by teoreticky jeden oddíl pokryl palbou jen dvě až tři družstva (podle počtu baterií v oddíle). Avšak rozdělení palebného úseku oddílu na baterijní vyvolává ze střelecko-technického hlediska řadu složitostí. Vyžaduje nejen přípravu prvků střelby pro každou baterii individuálně, ale zejména pozorování a opravování účinné střelby každé baterie na její úsek, což během hromadné palby všeho dělostřelectva za palebné přípravy bude značně obtížné. Podle platných zásad řízení palby dělostřelectva střílí oddíl o třech bateriích na svůj úsek tak, že každá baterie střílí na celou šířku oddílového úseku, ale rozdílnou délkou, aby celý úsek oddílu do šířky i hloubky byl současně a rovnoměrně pokryt palbou. Při tomto způsobu postřelování existuje dostatečně vysoká pravděpodobnost, že cíl i při možných chybách prvků bude pokryt postřelovanou oblastí.

Samostatnou palbu baterií na podobný úsek po úplné přípravě vedeme rovněž vějířem upraveným na šířku úseku a třemi délkami, které postřelujeme postupně. Nevýhodou tohoto způsobu jsou tyto skutečnosti:

- celý úsek není postřelován současně, ale postupně. Tzn., že v nejlepším případě pokryjeme pouze třetinu úseku,
- pravděpodobnost, že cíl bude během celé palby pokryt, je vzhledem k velikosti chyb prvků dosti nízká.

Z těchto nedostatků vyplývá, že výhodnější bude vést samostatnou palbu baterií jako pozorovaný cíl, tj. podle potřeby ji opravovat na základě výsledků pozorování. Při tomto způsobu palby můžeme dosáhnout i značných úspor střeliva, nutného pro umlčení cíle. Při palbě oddílu, který má jen dvě baterie, vznikají obtíže s postřelováním celého úseku oddílu třemi délkami. Předpis totiž s dvoubateriovým oddílem nepočítá.

Při ohniskové obraně jsou jednotlivé úseky opěrných bodů čet rozmístěny pod různými úhly k výstřelné. Ve zvlněném a hornatém terénu budou některé opěrné body čet druhých sledů mít možnost výstřelu před přední okraj obrany (dosah zbraní se zvýšil), a proto co do významu a nebezpečnosti jsou rovnocenné s opěrnými body na předním okraji. To vše vyžaduje pečlivou rozvahu při plánování paleb dělostřelectva a vyvarování se jakékoli šablony.

Ani při útoku s použitím jaderných zbraní se úkoly dělostřelectva při umlčování na předním okraji obrany nepřítelů nijak nesníží. Bezpečnostní vzdálenosti od vlastních jaderných úderů jsou značné. Při včasném uvědomění vlastních vojsk dosahuje bezpečnostní vzdálenost při jaderném výbuchu o mohutnosti 10 kt 3000 m, u 20 kt 3800 m, takže umlčet cíle v této vzdálenosti musí dělostřelectvo.

Řadu jednotlivých cílů, rozmístěných mimo opěrné body čet, můžeme umlčet i palbou jednotlivých čet. Velitel baterie však nezvládne řízení a opravování účinné střelby dvou čet na dva různé cíle současně a nemá pro to vytvořeny ani podmínky. Za úvahu stojí i možnost nahrazení raketometné čety u motostřeleckých praporů četou minometů, jejichž střelecko-technické vlastnosti jsou pro palbu na malá ohniska velmi výhodné.

Jedním z možných východisek, které by ulehčilo řešení tohoto problému a současně i pomohlo snížit potřebu hlavní nepřímé střílejícího dělostřelectva, je větší využití děl i tanků pro přímou střelbu. Je známé, že i spotřeba munice při přímé střelbě je nižší, než při nepřímé střelbě. Děla pro přímou střelbu je však k zabezpečení splnění tohoto úkolu velmi málo.

Použití tankových jednotek pro doplnění palby nepřímou střelejícího dělostřelectva má řadu nevýhod, i když dosud s touto možností se počítá. Zdá se proto výhodnější použít tanky za palebné přípravy pro přímou střelbu a tím zvýšit počet děl pro přímou střelbu. Děům a tankům pro přímou střelbu pak přidělíme nejen jednotlivé cíle, ale i jednotlivé úseky opěrných bodů. Pečlivá organizace a zplánování přímé střelby děl, PTRS a tanků může tedy významně pomoci při řešení palebné přípravy a snížit i potřebu nepřímou střelejícího dělostřelectva a spotřebu střeliva. Tyto teoretické úvahy však vyžadují prakticky prověřit na zkušebních střelbách, je vyhodnotit a tak získat podklady pro plánování, určování spotřeby munice a metodiku palby. Má-li být přímá střelba účinná, musíme ji rovněž řídit a opravovat. Pak počet děl a tanků pro přímou střelbu omezíme určitou normou. Dosud se uvádí norma 15—20 hlavní na 1 km, což je asi maximum, které umožní řídit palbu jednotlivých děl.

Změněný charakter nepřátelského dělostřelectva, které je v podstatě všechno samohybné, vyžaduje jiný způsob jeho umlčování i vyšší spotřebu střeliva. Protože baterie samohybného dělostřelectva mohou velmi často měnit svá palebná postavení, je třeba je umlčovat zásadně jen krátkým palebným přepadem. Před opakovaným přepadem znovu upřesnit cíl, abychom nevedli palbu do prázdna. Tato skutečnost vyžaduje před i za palebné přípravy pečlivě organizovat průzkum nepřátelských baterií a upřesňovat palebné úkoly ještě v jejím průběhu.

Jedním z možných východisek účinnějšího umlčování nepřátelského dělostřelectva za palebné přípravy je plánování hromadného přepadu nepřátelského dělostřelectva na začátku palebné přípravy s přibráním prakticky všeho dělostřelectva, které se palebné přípravy zúčastní. Krátkým, ale mohutným hromadným palebným přepadem baterií chceme dosáhnout maximálně možného umlčení nepřátelského dělostřelectva a ve druhém přepadu na konci palebné přípravy umlčovat jen nově zjištěné a upřesněné baterie.

Průzkum může zjistit novou baterii, ale nemůže s jistotou potvrdit, zda jde o zcela novou baterii, nebo baterii, která změnila své původní palebné postavení. Je tedy třeba i v tomto druhém přepadu plánovat zase plnou spotřebu munice.

Daší složitost při umlčování baterií samohybného dělostřelectva nepříteli zejména 175 mm K a 203 mm H je v tom, že baterie se v palebných postaveních rozmísťuje po dvojicích (četách), takže jedna baterie zaujímá plochu až 800—1000 m do šířky a 1000 až 1500 m do hloubky. Tato plocha vysoko převyšuje palebnou možnost jednoho oddílu. Bude tedy nutné umlčovat jednotlivé dvojice děl. Umlčení jedné dvojice vyžaduje např. pro 122 mm H a dálku střelby do 10 km spotřebu 210 ran, kterou by baterie 122 mm H byla schopna vystřelit za 15 minut, což je pro palebnou přípravu nevyhovující. Proto i k umlčení jedné dvojice děl je třeba plánovat celý oddíl, takže šestidělová samohybná baterie bude vyžadovat palbu tří dělostřeleckých oddílů, nebo využití palby raketometného oddílu 122 mm.

Zvýšená odolnost samohybných děl proti účinkům dělostřelecké palby vyžaduje vyšší spotřebu munice, než tažené dělostřelectvo.

To vše zase zvyšuje nejen požadavky na počet hlavní, ale i munice. Je proto žádoucí, abychom při útoku s použitím jaderných zbraní alespoň část nepřátelského dělostřelectva ničili jadernými údery, zvláště nyní, kdy prakticky všechno dělostřelectvo má charakter zbraní hromadného ničení. Při boji bez použití jaderných zbraní bude pravděpodobně nutné plánovat k umlčení ne-

přátelského dělostřelectva za palebné přípravy i použití letectva a tak snížit narůstající potřebu vlastního dělostřelectva.

Ničení odpalovacích zařízení taktických raket, které mohou být rozmístěny v dostřelu vlastního dělostřelectva, vyžaduje značnou spotřebu munice, jejíž množství je v soudobých podmínkách omezeno. Norma 200 ran na zničení jednoho odpalovacího zařízení taktických raket při dále střelby do 10 km představuje 0,2 palebného průměru oddílu 152 mm KH. Ke zničení čtyř odpalovacích zařízení by bylo třeba 0,8 pp, což je téměř celá spotřeba oddílu na palebnou přípravu.

Výhodnější tedy je umlčovat tyto cíle (spotřeba 8 ran za 1 minutu) a zničení dokončit jinými prostředky, zejména letectvem.

Změněný charakter obrany i charakter cílů vyžaduje tedy nejen vyšší počet dělostřelectva, ale i vyšší potřebu munice. Budeme hledat nové způsoby použití dělostřelectva, ale i využití jiných zbraní (tanky, letectvo) za palebné přípravy útoku, abychom zaručili spolehlivé umlčení nepřítel.

Vliv změn ve způsobech útoku na strukturu palebné přípravy

Zásadní změny v útočné činnosti způsobilo zavedení jaderných zbraní do výzbroje armád. Ale i v případě, že jaderné zbraně nebudou použity, nelze plně aplikovat zkušenosti z útočné činnosti z období Velké vlastenecké války. Použití jaderných zbraní ovlivní objem palebných úkolů dělostřelectva, tím i potřebné množství hlavní a munice na palebnou přípravu.

Při útoku z přímého dotyku se bude struktura palebné přípravy velmi podobat palebným přípravám z 2. světové války. Nebudou sice dosahovány takové hustoty hlavní na 1 km fronty, což vyplývá z charakteru soudobé obrany a celková doba trvání palebné přípravy bude zpravidla kratší. Orientační norma při útoku bez použití jaderných zbraní 100 i více hlavní na 1 km úseku průlomu, může však být dosažena jen při krátkodobém soustředění většiny organického i posilového dělostřelectva armády k palebné přípravě.

Útoku z chodu však musí odpovídat jiná struktura palebné přípravy. Palebnou přípravu zahajujeme přepadem nepřátelských baterií v době, kdy čela hlavních sil dosáhnou čáry dostřelu tohoto dělostřelectva. V této době však nebude účelné umlčovat odpory na předním okraji nepřátelské obrany. Protože přepad samohybného dělostřelectva nepřítel trvá podle stanovených norem 5 minut, vznikne po ukončení tohoto přepadu a zahájením palby na cíle na předním okraji určitá časová přestávka ve vedení palby. Palbu na odpory na předním okraji zahájíme, jakmile čela hlavních sil dosáhnou čáry, od které mohou zbraně z předního okraje obrany na ně palebně působit.

V rovinatém a otevřeném terénu je limitující dostřel nepřátelských PTRS, tj. 3 až 4 km. Ve zvlněném a nepřehledném terénu bude tato vzdálenost menší. Nebude tedy doba zahájení palby na odpory na předním okraji vždy stejná, ale v každém konkrétním případě musí být upřesněna v souladu s podmínkami terénu a možnostmi nepřítel působit palbou před předním okraj. Proto každá šablonovitost ve stanovení struktury palebné přípravy není přípustná a musí vždy odpovídat konkrétní situaci.

Ze zkušeností Velké vlastenecké války víme, že čas na přípravu průlomu představoval vždy delší dobu, ve které byl dostatek času na průzkum nepřítel, zplánování průlomu, soustředění sil a prostředků včetně dělostřelectva. V soudobých podmínkách bude toto přípravné období velmi krátké, při čemž ovšem úkoly zůstávají v podstatě stejné. Nároky na organizátorskou práci ve-

litelů a štábů tím nebývale vzrostly. Limitující bude zejména soustředění dostatečného počtu dělostřelectva k pásmu průlomu a přísunu střeliva. Významným faktorem je i denní doba, nutná pro dokončení průzkumu cílů a topografické zabezpečení dělostřelectva.

V útočné operaci armády bez použití jaderných zbraní budou zpravidla prolamovat připravenou obranu nepřítele dvě divize na hlavním směru útoku armády. Dřívější názory, že plánování použití dělostřelectva je především záležitostí divizí, v tomto případě nejsou správné. Plánování průlomu na hlavním směru armády je povinností především štábu armády, včetně plánování činnosti dělostřelectva.

Celková doba trvání palebné přípravy musí umožnit „dopravit“ stanovený počet střeliva, který je nutný k umlčení cílů palebné přípravy. Jelikož počty dělostřelectva neumožňují umlčet všechny cíle současně, půjde o postupné umlčování podle důležitosti cílů. Proto cíle rozdělujeme do 3 skupin, při čemž 1. a 2. skupinu cílů umlčujeme současně s plnou normou spotřeby munice. Cíle 3. skupiny, zejména opěrné body čet druhého sledu praporů, zpravidla umlčujeme s menší spotřebou a umlčení dokončíme během palebné podpory.

Počet hlavní k palebné přípravě

Organické dělostřelectvo útvarů a svazků i možné posilové dělostřelectvo armády a frontu, které přidělujeme divizím prvního sledu, není schopno zabezpečit nutnou hustotu hlavní k uskutečnění palebné přípravy bez dočasné-soustředění většiny dělostřelectva k pásmu průlomu z jiných úseků, popř. i druhých sledů. To samo o sobě vyžaduje řadu organizačních opatření, která musí řešit kromě dělostřeleckých štábů i operační oddělení, zejména pokud jde o určení a uvolnění pochodových os, organizaci regulační a pořádkové služby apod. Pro veškeré dělostřelectvo, přibírané k palebné přípravě, musíme vést průzkum, vyměřit a připravit palebná postavení, při čemž pro dočasně přibírané dělostřelecké oddíly tyto úkoly musí zabezpečit to dělostřelectvo, které je již v pásmu průlomu.

Pro značný počet dělostřeleckých oddílů musíme organizovat systém velení, tj. vytvoření dělostřeleckých skupin se štáby skupin a potřebnými průzkumnými a spojovacími prostředky. V současné době větší potíže způsobuje právě vytvoření systému velení, než přitažení potřebného počtu dělostřeleckých oddílů. Štáb dělostřelecké skupiny (PDS, DDS, ADS) je schopen vytvořit štáb dělostřeleckého oddílu. V případě, že průlom v rámci armády budou vést síly dvou divizí. Jsou z organických štábů k dispozici dva štáby divizních dělostřeleckých pluků, štáb armádní kanónové brigády, případně štáb posilové frontové kanónové brigády, tj. celkem 4 dělostřelecké štáby. V daném případě mohou být vytvořeny až 4 PDS, 2 DDS a 1 ADS, tj. celkem 7 štábů dělostřeleckých skupin. Využití štábů dělostřeleckých pluků divizí druhého sledu armády, které budou zpravidla k palebné přípravě přitahovány, je sice teoreticky možné, ale prakticky naráží na řadu těžkostí. Zejména čas, který můžeme pro práci tohoto štábu vymezit, nebude dostačující, abychom zvládli všechny práce spojené s přípravou skupiny a řízením její bojové činnosti. Předsunout štáb dělostřeleckého pluku druhosledové divize s potřebnými orgány pro průzkum s dostatečným předstihem, aby měl pro svoji práci dostatek denní doby, budeme moci zcela výjimečně.

Daleko reálnější je využití štábu protitankových pluků armády i frontu, které vytvářejí PTZ. Tyto téměř již jako pravidlo využíváme při průlomu pro

nepřímou střelbu. Včasné předsunutí těchto štábů do pásma průlomu je reálné. Musíme ale včas připravovat tyto štáby k plnění povinností štábu dělostřelecké skupiny již v míru a vybavit je potřebnými prostředky pro zabezpečení velení skupině.

Použití tankových praporů pro doplnění dělostřelectva pro nepřímou střelbu je značně nevýhodné. Tankové prapory nemohou dostat samostatné úseky paleb a střílí jen náložmo k doplnění paleb dělostřeleckých oddílů. Možný maximální režim palby tanku ve srovnání s dělem stejné ráže je poloviční, že jeden tankový prapor může nahradit palbu jen jednoho dělostřeleckého oddílu. Největší potíže činí zabezpečení munice pro splnění palebných úkolů tanků za palebné přípravy, kterou musíme předem přisunout a složit na zem.

Vliv potřebného množství střeliva na palebnou přípravu

Změněný charakter cílů (jak jsem již uvedl) vyžaduje vyšší spotřeby střeliva, než vyžadovaly charakteristické cíle z období 2. světové války. Velmi krátké lhůty na přípravu útoku při rychlé dynamice boje a měnící se situaci nedovoluje plně aplikovat zkušenosti z minulé války, kdy potřebné střelivo bylo přisunuto během přípravného období do palebného postavení dělostřelectva a složeno na zem. Je třeba přijmout řadu organizačních opatření v oblasti zásobování, zvýšení vezených zásob i využití nepředurčených dopravních prostředků, aby potřebné množství střeliva bylo v krátkých lhůtách přisunuto prakticky téměř současně se soustředěním dělostřeleckých oddílů.

Množství munice může být i limitujícím prvkem objemu palebných úkolů a mohutnosti palebné přípravy. Nedostatek hlavní můžeme v krajním případě nahradit prodloužením doby trvání palebné přípravy, ale nedostatek střeliva nahradit nemůžeme.

Jedním z možných opatření ke snížení spotřeby střeliva je pochlívě rozdělení všech cílů do skupin podle jejich důležitosti a stanovení stupně umlčení, tj. méně důležité cíle a cíle v hloubce budeme umlčovat za palebné podpory s menší spotřebou střeliva. Zabezpečíme takovou přípravu prvků střelby, aby umožnila zahájení účinné střelby bez zastřelení a snížila tak celkovou spotřebu střeliva. Podle konkrétního rozložení cílů na předním okraji uvážíme i o možnostech vedení pozorované a opravované palby, při níž je podstatně nižší spotřeba. Nakonec využijeme ve větší míře palbu děl a tanků pro přímou střelbu, kde je rovněž spotřeba střeliva nižší.

Závěr

Otázkám, spojeným s palebnou přípravou budeme věnovat ve vševojskových i dělostřeleckých štábech zvýšenou pozornost. V současné době používáme metodiku plánování palebné přípravy, která zabezpečuje dostatečnou realnost plánování jen pro vyšší stupně velení (armáda, front). Detailní palebné plánování na konkrétní, upřesněné cíle však vyžaduje rozpracování přesnější metodiky a zavedení vhodných pomůcek pro ulehčení práce. Dosaďovací metodiky i praxe plánování často neberou v úvahu ty vlivy a změny, které jsem uvedl. Jsou to otázky, které řešíme buď jen rámcově a nepřesně, nebo podle dřívějších podmínek. Bude třeba prověřit praktickými střelbami nové zásady plánování palebné přípravy, abychom teoretické závěry si potvrdili a upřesnili v praxi.